

Rajahaastattelututkimus 2012

Talvi 2011–2012 (1.11.2011–30.4.2012)

Matkailu Venäjältä Suomeen lisääntyi talvella 2011–2012

Talvella 2011–2012, marraskuun ja huhtikuun välisenä aikana, Suomessa vieraili 3,3 miljoonaa ulkomaista matkustajaa. Matkustajamäärä kasvoi edellisestä talvikaudesta 13 prosenttia. Suuri osa kasvusta tuli Venäjällä asuvista matkustajista. Ulkomaiset matkustajat toivat Suomeen talven aikana yhteensä 982 miljoonaa euroa eli yhtä paljon kuin vuotta aiemmin. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen yhteisestä Rajahaastattelututkimuksesta.

Suomessa käyneet ulkomaiset matkustajat talvikausina 2007/08-2011/12

Asuinmaa	Vuosi					
	2007/08 (1000 matk.)	2008/09 (1000 matk.)	2009/10 (1000 matk.)	2010/11 (1000 matk.)	2011/12 (1000 matk.)	Muutos 2010/11-2011/12, prosenttia (%)
Kaikki kävijät	2 559	2 396	2 419	2 894	3 266	+13
Venäjä	1 103	1 097	1 056	1 451	1 702	+17
Viro	198	181	245	232	338	+45
Ruotsi	319	292	277	277	288	+4
Britannia	204	162	133	149	149	0
Saksa	129	104	123	128	126	-2

Eniten matkustajia Suomeen saapui Venäjältä, mistä tuli 1,7 miljoonaa matkustajaa. Venäläisiä kävijöitä oli 17 prosenttia enemmän kuin edellisenä talvena, ja heitä oli yli puolet kaikista kävijöistä. Virosta vieraili Suomessa toiseksi suurin lukumäärä matkustajia, vajaat 340 000 matkustajaa. Kolmanneksi eniten matkustajia tuli Ruotsista, vajaat 290 000 matkustajaa. Virolaisia matkustajia kävi selvästi enemmän kuin edellistalvena, ja ruotsalaisten määrä kasvoi hieman. Suomessa vierailleista ulkomailla asuvista matkustajista 5 prosenttia oli Suomen kansalaisia.

Talvella 2011–2012 yli puolet ulkomaisista matkustajista oli Suomessa vapaa-ajanmatkalla. Tuttava- tai sukulaisvierailulla kävi yhdeksän prosenttia matkustajista. Työmatkalla Suomessa kävi 24 prosenttia matkustajista. Kahdeksan prosenttia matkustajista oli Suomessa kauttakulkumatkalla.

Ulkomaiset matkustajat viipyivät Suomen-vierailullaan talvella 2011–2012 keskimäärin 3,5 yötä. Suomeen tehdyistä matkoista 48 prosenttia ei sisältänyt lainkaan yöpymistä. Päivämatkoja tekivät eniten Venäjällä asuvat matkustajat, joista yli 70 prosenttia ei yöpynyt Suomessa. Suomessa yöpyneistä ulkomaisista matkustajista 55 prosenttia majoittui hotellissa tai motellissa. Tuttavien tai sukulaisten luona yöpyi viidesosa

matkustajista. Työmatkalaisista seitsemän kymmenestä yöpyi hotellissa tai motellissa, vapaa-ajan matkustajista yli 60 prosenttia.

Ulkomaiset matkustajat kuluttivat talvella 2011–2012 Suomen-vierailullaan keskimäärin 301 euroa. Kokonaiskulutus vierailua kohden oli 40 euroa vähemmän kuin edellisenä talvena. Päivää kohden ulkomaiset matkustajat käyttivät 11 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin eli keskimäärin 67 euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt Suomessa 1.11.2011–30.4.2012.....	4
Liitetaulukko 2. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa 1.11.2011–30.4.2012.....	4
Liitetaulukko 3. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa asuinmaittain 1.11.2011–30.4.2012.....	4
Liitetaulukko 4. Ulkomaisten matkustajien käyttämät majoitustavat Suomessa 1.11.2011–30.4.2012.....	4
Liitetaulukko 5. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa 1.11.2011–30.4.2012.....	5
Liitetaulukko 6. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa asuinmaittain 1.11.2011–30.4.2012.....	5
Laatuseloste: Rajahaastattelututkimus.....	6

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt Suomessa 1.11.2011–30.4.2012

Matkan pääsyy	Lukumäärä 1000 matkust.	Osuus prosenttia (%)	Muutos 2010/11-2011/12, prosenttia (%)
Työmatka	794	24	+9
Tuttava- tai sukulaisvierailu	280	9	-20
Muu vapaa-ajan matka	1 765	54	+24
Muu matka	339	10	+26
Monta syytä	87	3	-26
Yhteensä	3 266	100	+13

Liitetaulukko 2. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa 1.11.2011–30.4.2012

Öiden lukumäärä	Lukumäärä 1000 matk.	Osuus prosenttia (%)
Ei yöpymistä	1 554	48
Yksi yö	423	13
Kaksi yötä	307	9
Kolme yötä	235	7
Neljä yötä	185	6
Viisi yötä	86	3
Kuusi yötä	63	2
Seitsemän yötä	125	4
8-14 yötä	169	5
15-21 yötä	51	2
22-60 yötä	46	1
Yli 60 yötä	23	1
Yhteensä	3 266	100

Liitetaulukko 3. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa asuinmaittain 1.11.2011–30.4.2012

Asuinmaa	Päiväkävijöiden osuus, prosenttia (%)	Öitä keskimäärin	Öitä yhteensä (1000 yötä)
Kaikki kävijät	48	3,5	11 391
Venäjä	72	0,9	1 600
Viro	35	6,6	2 245
Ruotsi	33	2,7	781
Britannia	10	4,3	642
Saksa	11	7,0	879

Liitetaulukko 4. Ulkomaisten matkustajien käyttämät majoitustavat Suomessa 1.11.2011–30.4.2012

Majoitustapa	Lukumäärä, 1000 matk.	Osuus, prosenttia (%)	Öitä keskimäärin	Öitä yhteensä (1000 yötä)
Hotelli, motelli	941	55	3,1	3 054
Retkeilymaja	32	2	4,5	190
Leirintäalue	11	1	..	..
Vuokramökki	56	3	6,8	427
Tuttavat, sukulaiset	335	20	6,4	2 282
Oma asunto tai mökki	165	10	19,6	3 308
Työnantajan asunto	86	5	18,8	1 702
Muu majoitus	38	2	7,7	380
Monta majoitustapaa	48	3	.	.
Yhteensä	1 712	100	.	.
Ei yöpymistä	1 554	.	.	.

Liitetaulukko 5. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa 1.11.2011–30.4.2012

Kulutuskohte	Vierailua kohden, euroa	Päivää kohden, euroa	Yhteensä, miljoonaa euroa	Osuus, prosenttia
Ennakkomaksut pl. pakettimatkat	17	3,9	56,6	5,8
Majoitus	48	10,7	156,9	16,0
Ravintolat, kahvilat	54	12,0	176,2	17,9
Polttoaine	6	1,4	20,8	2,1
Ostokset ja elintarvikkeet	145	32,3	473,3	48,2
Taksimatkat	13	2,9	43,0	4,4
Muu kulutus	17	3,8	55,4	5,6
Kokonaiskulutus	301	67,0	982,2	100,0

Liitetaulukko 6. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa asuinmaittain 1.11.2011–30.4.2012

Asuinmaa	Vierailua kohden, euroa	Päivää kohden, euroa	Yhteensä, miljoonaa euroa
Kaikki kävijät	301	67	982
Venäjä	261	135	445
Viro	176	23	60
Ruotsi	217	58	62
Britannia	333	63	50
Saksa	407	51	51

Laatuseloste: Rajahaastattelututkimus

1. Tilastotietojen relevanssi

Rajahaastattelututkimus kuvaa Suomessa vierailevia ulkomaisia matkustajia. Vuosittain haastatellaan noin 25 000 Suomesta poistuvaa ulkomaista matkustajaa. Tuloksia tuotetaan muun muassa asuinmaan ja matkan pääsyyn mukaan.

Tilastokeskus käyttää rajahaastattelututkimuksen tietoja matkustustaseen tulotietojen tuottamiseen, Matkailun edistämiskeskus puolestaan (MEK) matkailun kehityksen seurantaan ja matkailumarkkinoinnin suunnitteluun. Tietoja käyttävät valtionhallinto, matkailun alueelliset toimijat, yritykset ja järjestöt, tutkimuslaitokset sekä oppilaitokset.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Rajahaastattelututkimus perustuu haastattelemalla kerättyyn aineistoon. Tiedonkeruu pohjautuu suunnitelmalliseen otantamenetelmään, jota täydennetään näytehaastatteluin. Tietoja kerätään Suomen tärkeimmillä rajanylityspisteillä (Helsinki-Vantaan lentoasema, Helsingin satamat, Turun satamat ja lentoasema, Tampereen lentoasema, Vaalimaan, Nuijamaan ja Niiralan rajanylityspisteet, Venäjälle menevät junat sekä sesonkiluonteisesti Rovaniemen ja Kittilän lentoasemat ja Karigasniemen ja Tornion rajanylityspisteet).

Etukäteen valitaan satunnaisesti työpäivät ja -vuorot, jotka edustavat koko tutkimusjaksoa. Näillä työvuoroilla poimitaan Suomesta lähtevästä matkustajavirrasta systemaattinen otos, ja osalla työvuoroista lasketaan samalla kaikki tutkimuspisteen kautta kulkevat matkustajat. Otoksessa käsitellään myös kaikki Suomessa asuvat matkustajat sekä ne, joihin ei syystä tai toisesta saada kontaktia. Näin kertyvien tietojen perusteella pystytään määrittelemään kunkin yksittäisen matkustajan todennäköisyys päätyä otokseen ja laskemaan painokertoimet, joita käyttäen yleistetään haastatteluilta matkustajilta kerätyt tiedot koskemaan tutkimusjakson kaikkia matkustajia. Tämän otosaineiston perusteella estimoidaan Suomessa käyvien muissa maissa asuvien matkustajien kokonaismäärä sekä heitä koskevien perustietojen jakaumat.

Haastatteluaineistoon tulee aina sellaisiakin tapauksia, joissa haastattelu keskeytyy tai yksittäisiin kysymyksiin jää vastauksia saamatta. Tietojen yleistämistä varten täydennetään puuttuvien tietojen paikalle uudet arvot. Täydennyksessä käytetään mallina mahdollisimman samanlaisia havaintoja (matkustajia) kuin täydennettävä tapaus on.

Otospohjaisen tiedonkeruun lisäksi haastatellaan ulkomaisia matkustajia näyteaineistoon. Tällöinkin haastateltavat matkustajat valitaan satunnaisesti, mutta keruuta voidaan kuitenkin tehostaa painottamalla työvuoroja sellaisiin paikkoihin ja aikoihin, jolloin ulkomaisia matkustajia poistuu Suomesta. Näytettä kerättäessä voidaan yrittää kohdentaa haastatteluja tietynlaisiin matkustajiin esim. asuinmaan perusteella. Näyteaineisto yhdistetään otosaineistoon siten, että yhdistetystä aineistosta saatavat perustietojen jakaumat ovat samat kuin pelkästä otosaineistosta. Näyteaineistolla tarkennetaan tuloksia ainoastaan matkustajaryhmien sisällä.

Rajahaastattelijat ovat kielitaitoisia haastattelutyön ammattilaisia. Tiedot kerätään haastattelutilanteessa paperilomakkeelle ja ne tallennetaan jälkikäteen tietokoneelle. Haastattelulomakkeita on käytössä kolmellatoista eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, saksa, ranska, espanja, italia, kiina, japani, korea, puola). Keskimäärin yhden ulkomaisen matkustajan haastatteluun kuuluu aikaa 2–4 minuuttia.

Haastattelut suoritetaan pääosin viranomaisalueilla, joissa liikkumiseen on anottu erillisluvat. Haastattelijat käyttävät yhdenmukaisia virka- ja turvavaatteita työvuoroilla.

Tilastokeskuksen rajahaastattelututkimusorganisaatio (tutkimuksen johtaja, tilastotieteilijä, kenttäpäällikkö, haastattelijat) vastaa koko tutkimusprosessista aina haastattelulomakkeen suunnittelusta tutkimustulosten raportointiin asti. Tietoja käyttävillä tahoilla (matkustustaseeseen liittyvät Tilastokeskuksen tilastot ja niiden tekijät, Matkailun edistämiskeskus) on tutkimuksen historiassa ollut keskeinen rooli tutkimuskysymysten määrittelyssä ja rajauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Rajahaastattelututkimuksen organisaatio huolehtii laadun seurannasta ja sen ylläpidosta systemaattisesti tehtävin manuaalisin ja automaattisin tarkistuksin. Haastatteluaineiston laatua seurataan kuukausittain haastattelijakohtaisesti. Haastattelijoille järjestetään säännöllisesti, sekä aina tarpeen tullen, koulutusta liittyen haastattelutekniikkaan, tietojen keräämiseen ja käyttämiseen. Tiedonkeruun aikana työvuoroilla vastuullisena henkilönä toimii työnohjaaja, joka puuttuu välittömästi mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin.

Haastatteluaineiston oikeellisuuteen ja tarkkuuteen vaikuttaa haastateltavien kielitaito. Kielitaidon vaikutusta pyritään vähentämään näyttämällä haastateltavalle tarvittaessa sen kielistä haastattelulomaketta, jota matkustaja parhaiten ymmärtää. Haastattelututkimukselle tyypilliset muut mahdolliset virhelähteet johtuvat tutkimuskysymysten muodostamisen, rajaamisen ja käännöstyön vaikeuksista, haastattelijavaikutuksesta, vastaajan ymmärtämis- ja arvioimisvirheistä sekä haastattelutilanteen haastavuudesta (kiireinen, meluinen ympäristö, säätilojen vaihtelut jne.).

Haastattelutiedon tallennusvaiheessa kyseiseen tarkoitukseen suunniteltu ohjelma tekee ensimmäiset loogiset tarkistukset. Haastatteluaineiston tallennusvirheitä tutkitaan säännöllisesti ja tallennusvirheprosentti on keskimäärin 0,3 %. Aineiston laadun varmentamiseksi aineistosta tarkistetaan rahankulutuksen ja yöpymisten osalta tietty ylin prosenttiosuus ääriarvoista. Lisäksi tarkistetaan työvuorojen ja haastattelijatietojen paikkansapitävyys (aika, paikka, päivämäärä, haastattelija jne.).

Rajahaastattelututkimuksessa kato on pientä. Talvella 2011–2012 otokseen poimituista kohdehenkilöistä jäi haastatteleematta 7,4 %. Haastattelijoiden kohtaamista matkustajista haastatteleematta jäi 6,7 %, esimerkiksi kiireen tai yhteisen kielen puuttumisen takia. Haastattelusta kieltäytyi 3,2 %.

Haastatteluun kerätyn aineiston lisäksi tutkimustulosten taustatietona käytetään muun muassa viranomaisilta saatuja matkustajamääriä, valuuttakursseja ja polttoaineiden keskihintoja. Rajahaastattelututkimuksen tietoja ei yleistetä sellaisiin rajanylityspaikkoihin, missä haastatteluja ei tehdä. Huomattavimmat tutkimuksen ulkopuolelle jäävät osajoukot ovat Vartiuksen ja Imatran rajanylityspisteiden kautta Suomen ja Venäjän välisen rajan ylittävät matkustajavirrat sekä kesäkauden ulkopuolella Lapissa maanteitse Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisten rajojen yli kulkevat matkustajavirrat.

Rajahaastattelututkimus koskee vain Manner-Suomea, eli Ahvenanmaa on rajattu ulkopuolelle. Tutkimuksen ulkopuolelle on jätetty ammattimainen liikenne, esimerkiksi työajossa olevat kuorma- tai linja-autonkuljettajat. Tutkimuksen piiriin ei myöskään kuulu paikallisliikenne eli säännöllinen, jokseenkin päivittäinen työ- tai asiointiliikenne Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisillä maarajoilla (Viron ja Venäjän vastaisilla rajoilla on vastaava liikenne mukana tutkimuksessa). Tutkimuksen lukumääriin eivät sisälly kansainvälisillä risteilyaluksilla Suomeen saapuneet matkustajat.

Rajahaastattelututkimuksen avulla voidaan muodostaa kattava kuva Suomessa vieraillevista ulkomaisista matkustajista ja erilaisista matkaan liittyvistä seikoista. Tutkimuksen aineisto riittää hyvin suurimpien kävijämaiden tutkimustulosten tuottamiseen: viidestä asuinmaasta saadaan yli 1000 haastattelua ja 3-5 muusta asuinmaasta 300–500 haastattelua vuodessa. Yksityiskohtaisia tietoja pienempien kävijämaiden matkustajista ei voida täydellä luottamuksella tuottaa, tai tulokset ovat vain suuntaa-antavia.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustietoa ja tuloksia julkaistaan kolmesti vuodessa. Julkaisuajankohta on 4–5 kuukauden kuluttua kunkin tutkimuskauden päättymisestä (talvikausi 1.11.–30.4., kesäkausi 1.5.–31.10., kalenterivuosi).

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustietoja julkaistaan "Ulkomaiset matkailijat Suomessa" -julkaisussa vuosittain (julkaisuajankohta kesä-heinäkuu). Julkaisu on Matkailun edistämiskeskuksen julkaisusarjassa. Julkaisua voi tiedustella MEK:istä, ja viimeisimmät julkaisut ovat myös saatavilla maksuttomina pdf-versioina MEK:in Internetsivuilta.

Tarkempia tutkimustuloksia voidaan tehdä myös erillissopimuksesta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastokeskus on toteuttanut rajahaastattelututkimusta ympärivuotisesti vuodesta 1998 lähtien. Vuonna 1998 haastateltiin otokseen Suomeen saapuvia matkustajia. Otosmenettelyjen kehittymisen myötä vuodesta 1999 lähtien otoshaastatteluita ryhdyttiin tekemään vain Suomesta lähteville ulkomaisille matkustajille. Vuosi 1998 ei ole siten täysin vertailukelpoinen verrattuna muihin vuosiin.

Tiedonkeruupaikkoja ja haastatteluiden määrää kussakin tiedonkeruupaikassa pohditaan jatkuvasti matkustajavirtojen muuttuessa ja uusien liikenneyhteyksien avautuessa. Tiedonkeruupaikkojen muutokset voivat aiheuttaa aikasarjoissa pientä epätarkkuutta.

Rahankäyttökysymysten osalta rajahaastattelututkimuksen tiedot poikkeavat matkustustaselaskelmista, sillä rajahaastattelututkimuksen aineisto ei kata kaikkea Suomen matkustajaliikennettä (katso esitetyt rajaukset).

Perusmääritelmät ovat pysyneet samoina koko tiedonkeruun ajan. Määritelmät ovat valtaosin yhdenmukaisia Tilastokeskuksen muiden matkailutilastojen kanssa. Määritelmät noudattavat pääosin kansainvälisiä määritelmiä matkailusta.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustulokset täydentävät Tilastokeskuksessa toteutettuja muita matkailualan tutkimuksia. Tiedonkeruumenetelmältään rajahaastattelututkimus poikkeaa muista matkailutilastoista; Matkailutilasto on rekisteripohjainen tutkimus ja Suomalaisten matkailu otospohjainen puhelinhaastattelututkimus.

Tilastokeskuksen matkailutilastojen vertailtavuuteen vaikuttaa tutkimuskohteiden erilaisuus (perusjoukko) ja menetelmäerot. Rajahaastattelututkimus antaa yksityiskohtaista tietoa myös sellaisista ulkomaisista matkustajaryhmistä, jotka eivät päädy Tilastokeskuksen Matkailutilastoon. Tällaisia ovat päiväkävijät sekä rekisteröimättömiä majoitustapoja käyttävät ulkomaalaiset.

Lisätietoja

Jyrki Krzywacki 09 1734 2701

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

rajahaastattelut@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Rajahaastattelututkimus 2012, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

---

*Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi*

ISSN 1798-9795 (pdf)

*Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi*